

Extrait de la revue **SingulierS** du 2ème trimestre 2005

Revue des parlers romans de la province de Luxembourg

Editeur responsable: P. Otjacques, rue de la Hette 19 - 6840 Neufchâteau

Rubrique : Contes èt racontroûles d'Ârdène

Lès Massotès d' Bâclin

Joseph BACCUS (Vielsalm)

d'après la tradition orale

I n-a d' çoula bin lontimps, d' al copète dè l' Rotche k' on loume dispôy ki l' monde èst monde, « lu trô dè Massotès » a Bâclin, onk du cès capons la ki lodjîve po dla dè tièrs, fourit èsblawi po eune nozêye pitite bâcèle do viyèdje.

Èle wârdéve lès vatches ozès wêdèdjes d' avâ la. Èlle èsteût avnante èt tote mamêye avou dè tchifes bin roselantes, dè blawètes divins sès-oûys k' èstît d' eune doûce coleûr du neûje, dè bès longs chatins tchvès, bin pîgnés èt bin astiktés dzos on fris' norê a bleûs èt blancs cwârês, nokî dzos s' minton. A dîre vrêy, eune pitite déyèsse èstoûrdihante èt soriente a sohêt.

Po z-ataker, nosse mastrotchèt su continta dèl riwêtî, l' boke â lâdje. Pwîs, bin vite, i n' ourit k' lèye o st tièsse. Insi, i dmoreve dè eûres â long stindou â solo, s' minton rapoyî so sès mins, sès idèyes batant carasse avâ lès nûlêyes.

On djoû k' lès djon.nês do viyèdje toûrnint âtoû du s' bèle, i tûza k' 'l âreût bin volou èsse o leû plèce èt in 'nnè toûma djalos, grognon djuk' a divni cagnèsse : çoula n' plève pus durer. I 'nnè pièrdéve sès hozètes. Tot èshandi èt so l' réson du rapwèrter lès solés k' èstint rmètous a noû, i wèza s' èhardi djusk' al mohone dèl cisse k' i louméve si binamêye "mon keûr". Du pus', i rtchâssa sès frés èt tote lu famille. Bin pus', i fât, po l' cisse k' i vèyéve voltî â tréfond du s' coûr, dè solés galiotés du crèn'leûres èt d' adjoûr, tos parèys â cès k' Çandriyon aveût kwand èle rèscontra s' Prince Charmant. Si bin k' a totes lès feumes du Bâclin, ça l'z-î grawéve è vinte.

Mins totes cès manîres la d' fé du nosse djône galant n' èstît nin vèyowes d' on bon-û dè parints èt min.me dè l' djône fèy. On kwèra don l' moyin du s' è mète kwite, sins l' kibouter d' trop', sins k' i n' vèyasse rin, ca on knohéve lès mistèriyeûs pouwères du cès droles du pèrsonèdjes la, mitan Dju, mitan Djâle, èt on-aveût eune fameûse sogne du leû vindjince.

Po trover on rmède al situwâcion, on ala trover on bièrdjî. Lès vîs bièrdjîs d' Ârdène ènnè savèt brâmint so totes lès sôrts d' istwêre. I vikèt è plin.ne nature, i sont st-ènn-acwèrdance avou lès fwèces du l' êr, dè bwès, do l' tère èt d' l' êwe. I possédèt lès mots k' i fât dîre èt lès majikès manîres k' l' ont rçû d' leûs tâyes. Lu prouve, on lès loume lès binamés macrês. Nosse bièrdjî consia du mète dè blamants tchèrbons bin rodjes tot-âtoû d' l' èsse dè l' tchiminéye èt ossi tot-avâ d' zèls, dè chêfes d' oû, rimplis d' pan trimpé dvins do seûr lècê, dè pètêyes cromptîres èt dèl djote â lârd.

Kwand nosse djône hanteû, bin acan'dôzé come po on dîmègne, si présinta avou l' îdèye du fé si dmande, a pône passé l' ouh èt vèyant l' manèdje abistoké d' one si èwarante èt mâ plèhante

manîre, i comprinda so l' côp lu pokwè d' tot çoula. Sins rawâder, i potcha foû d' sès clicotes èt i rotcha tot s' vènin :

- Mès vizites ni v's-ahaytèt nin. D' acwèrd, vos n' mu veûrez djamây pus, mins vos wâdrez l' sov'nance di mi. Vosse florihance è vnou pâte a pâte, mins vos maleûrs vos vinront djâbe pa djâbe.

Èt i rclapa l' ouh. Totes èstoûrdîyes èt tronlantes du sogne, lu mame èt s' fèye ârint bin volou cori après po l' raminer èt rapâfter, mins l' pére lès arèsta sins pus d' manîre. Duspô ç' djoû la, nou Massotê n' a stî rvèyou a Bâclin.

Pô d' timps après lès misères ont st-arouflé d' tos lès costés, lès vatches tapint bas, lès porcês atrapint l' feû d' sint-Antône, lès grins èstèt grêlés, li pére crouha s' djambe. I n' fala ni longtimps po k' tote lu famille èt tot l' viyèdje ni s' ritrovasse so flote lu cou è l' êwe. Ûreûs'mint k' po l' djoû d' oûy, i n-a pus k' èl racontroûle ki dmane ol' mémwère du tos lès djins do viyèdje...

Malêjis mots :

Blamant = flambant. / **bate carasse** = aller ça et là. / **chêfe d' oû** = écaille d'œuf. / **djâbe** = gerbe. / **èsblawi** = éblouir. / **èshandi** = échauffé. / **feû d' sint-Antône** = rouget du porc. / **mamêye** = aimable, gentil. / **neûje** = noisette. / **nokî** = nouer. / **norê** = mouchoir. / **nozêye** = mignone. / **pâte** = épi. / **sogne** = peur. / **tchife** = joue. / **tièrs** = colline.